

Datum
2025-12-04Diarienumr
2025/3001
Er referens
LI2025/011587Mottagare
Trafikverket
li.remissvar@regeringskansliet.se
li.transport.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande angående Förslag till nationell plan för transportinfrastrukturen 2026-2037

Övergripande kommentarer

Skogsstyrelsens uppdrag berör stora arealer och en unikt lång transportkedja; från de minsta perifera skogsbilvägarna och vidare till europavägar och exporthamnar. Därmed överblickar Skogsstyrelsen de 77 % av det totala vägnätet som är utanför Trafikverkets och kommunernas fokus¹ men som har avgörande nationell betydelse för en levande landsbygd, civil säkerhet, totalförsvarets behov och skogsbrukets konkurrenskraft. I den senaste skogsutredningen framhålls skogsbrukets behov av förutsägbarhet för investeringar samt ansvarsfördelning och samordning mellan berörda myndigheter². Mot bakgrund av det övergripande transportpolitiska målet ”En samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning” är det angeläget att Skogsstyrelsens kompletterande perspektiv införlivas i Trafikverkets förslag till nationell plan för transportinfrastrukturen.

Flertalet synpunkter som framförs nedan gäller akuta problem som endast berörs flyktigt i planförslaget men som borde kunna avhjälpas till jämförelsevis låg kostnad och stor samhällsnytta. Det handlar främst om att inkludera särskilda insatser för kompetenshöjning, mer ordnad förvaltning och förtydligat myndighetsansvar avseende enskilda vägar. För nödvändig hushållning med skogsmark och naturresurser, klimatanpassning, effektivare förvaltning samt mer rationell drift och underhåll av enskilda vägar behövs ökad samverkan över fastighetsgränser och över större områden. Därför förordar Skogsstyrelsen också förstärkt myndighetsövergripande samarbete mellan Trafikverket, Lantmäteriet och Skogsstyrelsen.

Specifika synpunkter

Prioriterat vägunderhåll

Skogsstyrelsen är djupt involverad i konsekvenserna av dålig planering, kompetensbrist och eftersatt underhåll på mindre och enskilda vägar.

¹ Davidsson mfl 2023. Skogsbrukets vägtransporter 2020. En nulägesbeskrivning av flöden av biomassa från skog till industri. Skogforsk. Arbetsrapport 1142-2023.

² SOU 2025:93

Planförslagets ambition att uppgradera alla statliga BK1-vägar till BK4 är ett lovvärt steg. Dessvärre löser inte det ensamt problemen eftersom framkomligheten för landsbygdens tunga transporter begränsas av eftersatt underhåll på mellanliggande BK2 & BK3-vägar. Skogsstyrelsen efterfrågar ändamålsenlig prioritering bland föreslagna upprustnings- och underhållsinsatser med syfte att säkra kostnadseffektiva tunga transportkedjor utan att skapa nya flaskhalsar i form av inkompatibel och osammanhängande vägstandard. Skogsbrukets transportintressenter har nyligen publicerat ett förslag till nationell strategi för enskilda vägar som visar på möjligheterna³. Skogsstyrelsen rekommenderar att Trafikverket för planförslagets samtliga relevanta ramnivåer prioriterar underhåll och uppgradering av BK2- och BK3-vägar samt kvalitetssäkrade och heltäckande vägdata-baser framför nya nysatsningar. Detta för att i möjligaste mån motverka att nya flaskhalsar uppstår i transportkedjan.

Miljö- och klimatanpassningsåtgärder

Att planen föreslår särskild finansiering (3,6 miljarder kr) till riskreducerande åtgärder kring allmänna vägar är bra. Satsningen borde dock samordnas med det enskilda vägnätet för att minska infrastrukturens miljöpåverkan och förbättra klimatanpassningen. Viktiga dimensioner som markhushållning och hänsyn till vattenkvalitet, hydrologi och hydrogeologi nämns knappt i planförslaget. De enskilda väghållarna har målbilder vad gäller påverkan på vatten. Liknande hänsyn saknas i planförslaget för det allmänna vägnätet. Exempelvis ansluts idag diken längs allmänna vägar direkt till vattendrag, något som inte är acceptabelt enligt skogsbrukets målbilder.

Eftersom följdverkningar av vattenproblem längs det enskilda vägnätet fortplantas till det allmänna vägnätet och angränsande infrastruktur borde det samhällsekonomiskt effektiva vara att satsa särskilda resurser på samordnade förebyggande åtgärder uppströms där kostnaderna också är lägre⁴. Generellt förordar Skogsstyrelsen ett mer proaktivt förhållningssätt och utökad samverkan där skogsbrukets förutsägbara transportbehov och väghållarnas underhållsplaner synkroniseras.

I planförslaget saknas initiativ för att pröva nya arbetssätt och samverkansformer. Riskområdesanalys från SGI och MSB⁵ och tillhörande kartor⁶ visar på tio identifierade nationella riskområden. Där borde areella näringar och myndigheter förstärka samverkan med fokus på förebyggande åtgärder och övervakning för att minska risken för framtida katastrofer.

Ett annat exempel på framåtsyftande aktiviteter kunde vara pilotprojekt där Skogsstyrelsen, Trafikverket och Lantmäteriet jobbar tillsammans med

³ Skogsindustrierna, Skogforsk, Sveaskog, Lantbrukarnas riksförbund, Sveriges Åkeriföretag och Riksförbundet enskilda vägar. 2025. [Nationell Strategi för enskilda vägar](#). En förutsättning för livet utanför städerna.

⁴ 50% lägre kostnad/km för underhåll av enskilda väg jämfört med allmän väg (Skogsstyrelsen 2023)

⁵ SGI och MSB (2021), [Riskområden för ras, skred, erosion och översvämning](#), Redovisning av regeringsuppdrag enligt regeringsbeslut M2019/0124/K1, Statens geotekniska institut, SGI, Linköping och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, Karlstad.

⁶ [Riskområden](#)

planeringsunderlag, datadelning och finansieringsmodeller för anläggning och underhåll av skogsbilvägar inom ett större testområde (minst 3 län/regioner). På 1-2 års sikt borde sådan samverkan kunna generera skalbara rekommendationer med möjlighet till nationell tillämpning.

Trafikverkets pedagogiska nyckelroll

Trafikverkets återkommande inspektioner av bidragsberättigade enskilda vägar har potential att spela en pedagogisk nyckelroll och bidra med ovärderlig kunskapsspridning till väghållare på landsbygden. För att tillvarata denna möjlighet bör personalresurserna till inspektioner förstärkas så att inspektionen i normalfallet innebär fysiskt möte/samråd på plats med berörda väghållare, -entreprenörer och -användare. Det är viktigt att de enskilda väghållarna får hjälp att prioritera sina resurser på rätt åtgärder för att få det mest effektiva underhållet av varje investerad krona.

Säkrad underhållsstandard på bidragsberättigade enskilda vägar

Vid inspektion av bidragsberättigade enskilda vägar bör det ställas motkrav på uppvisade kostnader och uttaxering (t.ex årsredovisningar över ett antal år). Detta för att få en mer rättvis fördelning av statligt bidrag och undvika utbetalning till väghållare som bygger upp en underhållsskuld genom att avstå uttaxering och minimera underhåll. I en nationell strategi för enskilda vägar⁷ framhålls behovet av noggrann uppföljning och återkoppling till väghållare för att bekräfta vilka konstruktionslösningar som krävs för att hålla bidragsberättigad vägstandard. I ovan nämnda strategi föreslås bland annat att Trafikverket villkorar statliga bidrag till enskilda vägar med: (a) dokumenterad uttaxering/årsredovisning för bidragsmottagare, (b) en uppdaterad underhållsplan godkänd av Trafikverket, och (c) krav på deltagande i lokalt samverkansforum för regional logistiksamordning. Avsaknad av uppföljning borde utgöra grund för indraget eller reducerat bidragsstöd. Därmed minskar risken för att bidrag byggs in i underhållsskulder och ökar effektiviteten i statliga satsningar.

Uppdaterade vägdatabaser och Trafiksäkerhetsmålet 2030

Skogsstyrelsen välkomnar de föreslagna satsningarna på digitalisering för att erbjuda förare av tunga fordon uppdaterad information om vilka allmänna vägar som är farbara. Däremot saknas planer för kompletta vägdatabaser med aktuell status för enskilda vägar. Med hänsyn till skogsbrukets känsliga transportlogistik är det särskilt angeläget att arbeta för uppdaterade och kvalitetssäkrade vägdatabaser för alla vägar inklusive de enskilda vägarna som idag saknar ordnad förvaltning.

Skogsstyrelsen föreslår att Trafikverket under ramtiden utvecklar och tillgängliggör en komplett, kvalitetssäkrad väg- och brodatabas där samtliga enskilda vägar som är kritiska för skogsbrukets behov ingår. Mest brådskande

⁷ Skogsindustrierna, Skogforsk, Sveaskog, Lantbrukarnas riksförbund, Sveriges Åkeriföretag och Riksförbundet enskilda vägar. 2025. [Nationell Strategi för enskilda vägar](#). En förutsättning för livet utanför städerna.

är en obligatorisk nationell broinventering till grund för underhållsåtgärder och bidragsbeslut. En sådan inventering borde genomföras inom två år.

Trafiksäkerhetsmålet 2030 gällande personsador och dödsfall inkluderar även det enskilda vägnätet. Dåligt underhållna vägar, vägar som ej håller riktlinjer för vägklass eller saknar uppdaterad status i vägdatabaser som ligger till grund för logistikplanering utgör en arbetsmiljörisk för de som utför transportarbete. Särskilt allvarlig är bristen på uppgifter om broar på det enskilda vägnätet.

Rådande rutiner för upphandling påverkar lokal beredskap och kompetens

Rådande rutiner för upphandling av infrastrukturprojekt leder till att nödvändig lokalkännedom, entreprenadkapacitet och vägkompetens går förlorad på landsbygden eftersom stora projekt sällan nyttjar lokal personal och utrustning. Det tidigare systemet med geografiskt spridda vägstationer var mer mångsidigt då det säkrade kompetensförsörjning och samtidigt erbjöd både lokal beredskap och kapacitet för större centrala projekt. Med hänsyn till positiva synergier för det allmänna och det enskilda vägunderhållet och strävan efter samhällsekonomiskt effektiva lösningar föreslås att Trafikverket överväger återinförande av ett system inspirerat av äldre tiders vägstationer.

Om beslutet

I detta ärende har generaldirektören Herman Sundqvist beslutat och skogsskötselspecialisten Göran Hallsby varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också vägspecialisten Stefan Gunnarsson, hydrogeolog Charlotte Jönsson Sparrenbom, biträdande enhetschefen Sofia Blomquist och biträdande avdelningschefen Johan Eriksson deltagit.

Ärendet har handlagts digitalt och detta yttrande saknar därför namnunderskrifter.